

00

kt

P. C. 132

vgl an Id 2007

Sheet

IV. C. 3.

y

25

Q. D. B. V.

DE

ULTIMIS PAULI APO-
STOLI LABORIBUS à B.
LUCA PRÆTERMISSIS

DISSERTATIO I.

QVAM

ACTUS DISPUTATORII MODERATOR
PAULUS ERNESTUS
JABLONSKI

S. THEOL. D. ET PROF. P. ORDIN.

ET

RESPONDENS

CHRISTIANVS COCHIVS

Bilefelda - Westphalus

S. S. Th. St. et St. R. A.

EXAMINI PUBLICO SUBMITTENT

D. VI. April. MDCCXLVI. 1246

HORA LOCOQVE CONSVETIS

FRANCOFURTI ad VIADRUM

Typis MARTINI HVBNERI.

13. 25

Non credo quenquam usque adeo iniquum re-
rum aestimatorem esse, ut eorum diligen-
tiam, qui in digerendis Pauli, magni gen-
tium Apostoli, annis, inque ordinandis ejus
itineribus, laboribus, rebusque gestis, aliquam studii
& temporis partem collocant, contemnendam, aut etiam
vituperandam esse existimet. Etenim, si in omni histo-
ria, accuratus rerum & temporum ordo, non modo hi-
storiae ipsi plurimum lucis affundit; sed etiam lectoris
animum insigniter delectat; attentionem ejus dirigit,
memoriamque adjuvat, an non idem de historia sacra
Apostolica nobis fatendum quoque erit? Ego certe
non sine ingenti voluptatis sensu mecum perpendere so-
leo, quid magnus hic Apostolus, primo, quid deinde,
quid ultimo ex consilio Dei peregerit, à quibus initiis
ad majora majoraque semper progressus, tantum Ecclesi-
arum in toto orbe numerum Christo Domino collegerit,
et Ecclesias collectas ad majorem indies perfectionis cū-
mulum deduxerit, quibusque gradibus in perdifficili ac
molesto laborum Apostolicorum curriculo processerit, et

I.

*Commenda-
tur eorum
diligentia,
qui labores
Pauli ordines
disponunt,
et per annos
digerunt.*

A

pro-

procedendo tandem gloriosissimam metam contigerit. Talis meditatio, et ad recte pernoscenda Pauli in Ecclesiam et rem Christianam universam ingentia merita, et ad celebrandam Gratiae Divinae in ipsum ad utilitatem publicam collatae magnitudinem, et denique ad formandam sibi perfectam consummatisissimi Theologi ideam, non potest non conducere plurimum. Neque etiam ignorare possunt, qui ad studium exegeticum curas cogitationesque suas sollicitate converterunt, quantum ex observato accurate rerum et temporum ordine, in libros Scriptorum Sacrorum, et in quaedam eorum loca, aliquin valde obscura, lucis redundare soleat. Bene igitur de Scriptura N. Testamenti mereri censendi sunt, qui vitas Apostolorum, ac sigillatim Pauli, ex ipsorum librorum sacrorum inter se comparatione curatius investigant, annos sedulo distinguunt, et quantum fieri potest, in quemvis acta illi propria conjiciunt. Extant de hoc argumento complures Virorum doctorum justae commentationes, laude dignissimae, extant etiam observationes singulares, in libris sparsim reperiundae, ad quas tenues quasdam symbolas hic conferre animus mihi est.

*Ed. in primis
usu venit in
iis, quae
Paulo post
id tempus,
in quo Lucas
describit, eva-
merunt.*

§. II. Et in iis quidem, quae Paulo post conversionem et susceptum Apostolatam usque ad finem priorum vinculo-
rum Romanorum contigerunt, quaeque is durante toto
illo tempore, in honorem & pro Salute Ecclesiae Chri-
stianae gessit, ducem habemus certum, B. Evange-
listam Lucam, qui in Actis Apostolorum lucem cla-
rissimam nobis praefert, filiumque veluti Ariadne-
um subministrat, quod cum Pauli Epistolis junctim &
rite adhibitum, nos à vero aberrare non sinit. Quid
ab eo tempore Paulus egerit, *qua occasione, quave ratio-
ne, vinculis solutus sit, quid postea rerum & ubi gesserit, ob quam
rem dein Romam redierit, ibi condemnandus & capite plectendus,*
hoc

hoc omne, inquit Theologus memoriae venerabilis, HERMANNVS WITSIVS, *si verum fieri volumus, prorsus in obscuro est*, ideoque Dissertationes suas *de vita Pauli*, nemini non laudatas, & bonarum observationum plenas, in fine priorum ejus vinculorum Romanorum desinere jusfit. Nempe in ea persuasione fuit vir nunquam satis laudandus, nullas superesse Pauli Epistolas, ab eo post priora illa vincula scriptas, ex quo sane, si res ita se haberet, luculenter sequeretur, rebus illis, quas Paulus, prioribus Vinculis Romanis solutus, gesfit, nullam omnino nec ab historia sacra, nec ab Epistolis Paulinis accedere posse lucem, adeoque omnia incerta esse & in obscuro manere. Sed, quod pace viri praestantissimi dictum cupio, sunt rationes nec numero paucae, nec leves ponderere, quae me credere jubent, extare in Canone N. Testamenti quinque Epistolas, à Paulo post liberationem e vinculis Romanis scriptas, ex quarum attenda & meditata lectione, pars illa historiae Pauli, ejusque itinerum & laborum, quam Lucas praetermisit, non sine aliquo certitudinis sensu, aliqua ratione res arciri potest. Res hæc, a PEARSONO Anglo, in * *Annalibus Paulinis*, aliisque etiam non infeliciter tentata, digna utique est, quae porro nova cura expoliatur, uberius illustretur, & in tuto collocetur. Et in hoc argumento hæc nostra quoque versabitur opera.

S. III. Historia Pauli, quam Lucas in Actis Apostolorum contexuit, perducta ab eo est, usque ad Apostoli e vinculis Romanis biennialibus excessum. Cum enim Cap. xxviii. retulisset, quomodo Paulus Romam adveniret, & qua ratione illic à Judæis exceptus fuerit, hunc historiae Paulinae & toti suo libro finem imposuit.

A 2

Man-

* Editis inter Episcopi illius Opera posthuma Londini 1688. 4to & recensit Hala 1719. 8vo.

De vinculis Pauli Romanis, in quibus Lucas desinit.

Mansit autem biennio toto in suo conducto: & suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum, praedicans regnum Dei, & docens Evangelium de Domino Jesu Christo, cum omni fiducia, sine prohibitione. Haec enim erat ratio & indoles vinculorum Pauli, quibus Romae constrictus fuit, quamque Lucas exponit eod. cap. v. 16. τῷ δὲ Παύλῳ ἐπέτρεψεν μένειν καὶ ἑαυτὸν, σὺν τῷ Φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιῶν. Paulo vero permissum est, ut habitaret seorsum cum milite, qui ipsam custodiret. Ubi recte BEZA haec observat. Seorsum, καὶ ἑαυτὸν, non in publica custodia, sed in privato hospitio, quod sibi videlicet conduxerat. Quomodo vero Paulus, in proprio conducto, à milite secundum mores Romanorum custoditus fuerit, ex his SENECAE locis, à GROTIO virisque eruditis aliis, observatum explicatumque est. De Tranquillitate Lib. I. c. X. Sed quid refert? eadem custodia universos circumdedit: alligatique sunt etiam qui alligaverunt, nisi tu forte leviozem in sinistra catenam putas. Epistola V. Eadem catena & custodiam & militem copulat. Nempe, verba adfero LIPSII in Taciti Annal. Lib. III. p. 140. Edit. Plantin. Custodiae modus, ut is qui in voxae esset, catenam manus dextrae alligatam haberet, quae eadem militis sinistram vinceret, custodiae ejus praefecti. Catena illa erat longa, quo fiebat, ut vincus commode, quo vellet, ambularet, & negotia pro lubitu perageret. Haec erat conditio vinculorum Pauli Romanorum, quam per integrum biennium, teste Luca, perpeti debuit, quo elapso, pristina libertate in universoni frui, datum ipsi est.

De libertate
Pauli
ex vinculis,
illiusque oc-
casione.

§. IV. Parum equidem nostra refert, qua occasione Paulus vinculis solutus fuerit, quod prorsus in obsuro esse optimus WITSIVS judicat. Sed ipse tamen Paulus quaedam nobis subministrat, ex quibus de causis & occasionibus solutionis ejus aliquid, non sine magna probabilitatis specie, conjicere licet. Et quidni ad jucundissimas

mas

mas vias Providentiae Divinae, Paulo in commodum & salutem Ecclesiae tam sollicitè invigilantis, earumque vestigia luculenta hic attendamus? Paulus Romae quidem hospes tantum & peregrinus erat, amicis potentis & potentibus, cum eo veniret, penitus destitutus. Munus quod in ipsum Christus Dominus contulerat dignissimum Apostoli, ipsum veris cultoribus Dei carum quidem & venerabilem reddebat; sed & eidem odium superstitiosae plebis, & insuper potentium in Imperio Romano, & sapientium hujus mundi contemptum summum adferebat. Ad gubernacula Imperii Romani sedebat Nero, in quo praeter externam speciem nihil humani inerat, rerum divinarum omnium derisor, & cunctorum honorum hostis juratus, monstrum ex vitis & criminibus, & omnium maxime injustitia & crudelitate constatum, cujus sententia tamen Paulo standum nunc erat. At vero, quia Deus ministerio Pauli, in uberius Ecclesiae suae commodum, etiam porro uti decreverat, facile ipsi erat, omnia illa tristissima omina in honorem Evangelii & Pauli salutem vertere. Testatur certe Paulus, ad finem jam properante biennio illo captivitatis, quo detentus fuit, ea quae sibi Romae acciderunt, ad majora Evangelii incrementa fecisse, adeo ut vincula ejus celebria evaserint in toto Praetorio, & locis reliquis omnibus, & plerosque ex fratribus in Domino, vinculis suis freros, magis impavide sermonem Evangelii loqui ausos fuisse. Phil. I. 12. 13. 14. Notus igitur erat Paulus in toto Praetorio, id est Palatio Caesaris, ita ut inter ejus domesticos, haberet quoque discipulos, & amicos, quorum nomine Philippenibus salutem dicit c. IV. 22. Neque adeo absurda eorum mihi videtur conjectura, qui sibi imaginantur, inter domesticos Caesaris Neronis, quos amicos & benevolos expertus fuerat Paulus, ponendam quoque esse *Poppaam Sabinam*, quam non ita pridem connubio sibi junxerat Nero. Illi enim testimoni-

um perhibet JOSEPHVS Antiqu. Lib. XX. c. 7. quod fuerit θεοσεβής *Deum colens*, quo nomine, Judaei graece scribentes, uti & * Scriptores N. Testamenti, designare solent *Proselytos*, quos vocant *portae*, qui nempe dimisso idolorum cultu, unum verum Deum adorabant, & ad servanda Praecepta Noachica semet obstringebant. Testatur idem auctor de Poppaea Sabina, quod Judaeis impense favorit, & res eorum, ubi se obtulit occasio, strenue promoverit. Fieri utique potuit, ut à Judaeis creditibus, (Act. XXVIII. 24.) Apostolus noster commendaretur Poppaeae, & haec, etsi moribus esset non omnino probatissimis, ipsi favorem Imperatoris conciliaret. Quomocumque vero res haec se habuerit, de eo vix dubitandum esse videtur, amicos Pauli, quos habebat in domo Caesaris, auctoritate sua ipsi solutionem à vinculis, & libertatem plenam impetrasse. Perfici id tanto facilius poterat, quod Paulus aliorum criminum convinci à nemine posset, nisi dissensus a reliquis Judaeis, in nonnullis Doctrinae capitibus, & cultus Sacri ritibus. Quae omnia quanto supercilio Romani despexerint, quam contemtim habuerint, vel ex illa sententia satis perspicui potest, quam Gallio, Senecae frater, Achajae Proconsul, adversus Pauli delatores, Judaeos, aliquando tulit. *Si de facto quopiam injusto & scelesto commisso questio esset, sequum esset, ut vos paterer, quantum velletis, dicere. Quando vero agitur de disputariunculis, & verborum pugna, & lege vestra peculiari, vos ipsi videritis, ego judicium de his rebus ferre nolo. Et abegit eos à Tribunali.* Act. XVIII. 14. 15. 16. Quis ambigat, eandem omnino fuisse mentem eorum, quos Paulus Romae, si causa ejus illic fuisset examinanda, judices habiturus erat.

S. V. Vin-

* Vid. JOS. MEDI Distribas Vol. I. p. 88. 89. &c.

S. V. Vinculis Romanis exsolutus Paulus, secundum Paulus vinculis solutus A. C. 63. per Italiam iter in Graeciam insitit, & in hoc itinere ad Hebraeos scribit. calculos PEARSONI, quos sequor, A. C. 63. iter sibi per Italiam in Graeciam & Judaeam instituendum esse putavit, quod ex Epistola ad Hebraeos, in Itinere Italico exarata, indicis non obscuris colligitur. De Epistola ad Hebraeos, quia ad eam perventum nunc est, lites antiquas, dudum jam sopitas & compositas, resuscitare hic nolim. Certum pono, quod * viri egregie docti argumentis evidentibus demonstratum dederunt, Paulum esse verum Epistolae hujus auctorem, eumque ad fratres suos, Judaeos in Palaestina, sermone non hebraico, sed, qui etiamnum superest, graeco, scripsisse. Video, ita sentire plerosque, scriptam esse hanc Epistolam à Paulo Romae, eo tempore, quo vinculis constrictus, etiamnum in urbe illa detinebatur, idque ex eo probari, quod Paulus Hebr. X. 34. cum intimo gratitudinis sensu agnoscat, Hebraeos cum vinculis suis compati. Verum profecto, verba illa attente legenti, non potest non illico manifestum fieri, loqui Apostolum, de re non praesenti, sed praeterita. *τοῖς δεσμοῖς με συνεπέθησατε.* De vinculis meis mecum doluistis, nempe, dum adhuc perferenda mihi erant. Monendum porro, Codd. MSS. non paucos, apud MILLIVM, talem praeferre lectionem *τοῖς δεσμοῖς συνεπέθησατε.* Doluistis cum vinculis, quod pietatis officium illis ipsis Hebraeis commendatur Hebr XIII. 3. Lectionem hanc, quae GROTIUS valde probatur, videtur etiam in Codicibus suis invenisse interpres Syrus & Aegyptius, & Latinus vulgatus. Neque inficias ire possumus, à veterum plurimis verba haec

* Consulendae sunt inprimis FRID. SPANHEMII Fil. Dissertationes de auctore Epistolae ad Hebraeos Opp. Tom. II, col. 171. &c. cujus rationes eleganter contraxit WITSIVS in Dissert. XII. de vita Pauli in Melerem. Leideni, p. 199, &c.

haec ad istum modum laudari. Licebit igitur nobis ex loco isto potius concludere, Paulum scribentem ad Hebraeos, aut vinculorum suorum mentionem plane nullam facere, secus atque eum egisse novimus in omnibus illis Epistolis, quas in vinculis Romanis scripsit, ad Ephesios, ad Philipenses, ad Colossenses, ad Philemonem, & ad Timotheum secunda, aut eum calamitatis hujus meminisse tanquam, quae jam praeterierit. Non meliori jure, eruditi iidem ex Hebr. XIII. 18. 19. ubi Paulus se Hebraeorum precibus eo commendat, ut tantocitus ipsis reddatur, elicere volunt, Paulo haec scribenti, vinculis quippe adhucdum ligato, liberum nondum fuisse, ex voto suo Hebraeos invilere. Nam hujus rei contrarium disertis verbis testatur capitis ejusdem v. 23. Paulus. Sed istum ex piis precibus Hebraeorum fructum Paulus sibi promittit, fore, ut cogitata & coepa Deus clementissime secundet, & impedimenta, quae sibi iter facienti objici poterant, e medio tollat. Quibus attente consideratis non possum non adstipulari doctissimo PEARSONO, qui in *Annalibus Paulinis* ad A. C. 63. haec observat: *Paulus Roma exiit, & in Italiam proprie dictam secessit, ubi expectans Timotheum scripsit Epistolam ad Hebraeos.* In quam sententiam concedit etiam MILLIVS Prolegom. in N. Testam. fol. X. Certe Paulus in illa Epistola non meminit fratrum, sociorum & amicorum, quos Romae habebat, quod ceteroquin ipsi solenne fuisse, sciunt omnes, sed tantum Italicorum: *Salutant vos de Italia fratres.* Hebr. XIII. 24. nempe quos in itinere suo recentissime viderat, & qui hoc salutandi fratres officium ipsi nunc modo commendaverant. Eodem cap. v. 23. Hebraeos suos certiores reddit, τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολειμμένον, fratrem Timotheum vinculis exsolutum esse, nempe Romae, ubi, paulo ante liberationem Pauli, aliquamdiu, in certum qua de causa, in custodia militis fuerat, ejus.

ejusque adventum se nunc operiri significat, ut cum eo iter ad ipsos prosequi possit. Haec enim addit, *cum quo, si modo cito adfuerit, vos videbo.* Haec omnia satis testantur, Paulum, cum ad Hebraeos scriberet, in Italia propriè dicta haesisse, & Timotheum Roma ad se properaturum expectasse, ut tum in ejus comitatu ad Hebraeos contendere posset. Non latuit hoc auctorem subscriptionis, quae Epistolae ad Hebraeos, in nostris Codd. & editionibus subjicitur, his verbis conceptae. *Scripta est Epistola ad Hebraeos ex Italia.* Interpres Aegyptius habet, *in Italia, Syrus, ex Italia Romana,* qui omnes sententiam nostram suo suffragio commendant.

§. VI. Quinam sint Hebraei illi, quibus Apostolus Epistolam suam inscriptam voluit, difficile non est assequi, ^{Explicatur,} tametsi quaestio etiam haec eruditos in diversas partes ^{quinam} distraherit. Et de eo quidem nemo ambigit, per Hebraeos intelligi illos ex Abrahami posteris, ^{sint Hebraei} qui audita praedicatione Evangelii, fidem Christi amplexi erant, & ^{illi, ad quos} ad cœtum discipulorum ejus se adjunxerant. Enim vero cum illi & cœtum Hierosolymae haberent amplissimum, & praeterea per Judaeae totius urbes, per Syriam, Asiam, Persidem, omnesque Imperii Romani Provincias dispersi essent, anquiri solet, utrum ad hos omnes quaquaversum, an ad aliquos eorum tantum Epistolam suam auctor direxerit. Hic jam id extra omnem dubitationis aleam positum esse debet, scribere ad eos Apostolum, quos viderat, inter quos docuerat, quos familiari usu cognitos habuerat. Nam sperat se ^{Paulus scripsit.} brevi ipsis restitutum iri Hebr. XIII. 19. & desiderio tenebatur enixos eos videndi, ibid. v. 23. Potestne igitur obscurum esse cuiquam, primarium hujus Epistolae respectum esse ad Hebraeos Hierosolymitanos conversos, inter quos ad pedes Gamalielis educatus fuerat Act. XXII. 3. quorum

B Eccle-

Ecclesiam, ut matrem reliquarum omnium per totum orbem, enixe colebat, quos sive praesens esset, sive absens, in oculis suis & in sinu gestabat, ad quos sublevandos & solamine aliquo recreandos, peragraverat Asiam, Macedoniam & Graeciam, ut in his & aliis quoque regionibus, sive ipse coram, sive per suos in opere Domini laborum socios, ex liberalitate Ecclesiarum, idoream pecuniae vim corrogaret, quam ipse Hierosolymam deportare, & dilectissimo sibi gregi tradere discipiebat. Act. XIX. 21. Rom. XV. 25. 26. 1. Cor. XVI. 1. 2. 3. Appulerat etiam eo fine Hierosolymam Apostolus, ut cogitata exequeretur, ipsosque omni solatii, quo egebant, copia, perfunderet, cum ecce, aliter rem dirigente Deo, inter primos amplexus, à carissimis fratribus divulgus, Caesaream primo ligatus, & exinde Romam deductus fuit. Itaque solutus jam vinculis, ante omnia Hebraeos suos Hierosolymitanos revifere, &, quae ante quinque circiter annos, propter iniquitatem temporum, interrompanda fuerant, nunc perficere decreverat. Idque luculenter significat Hebr. XIII. 19. *Precamini pro me ut tantocitius vobis restituar, vel, ut negotium meum apud vos cito* in pristinum statum restituatur.* Alia argumenta, ex Epistola ipsa pariter à viris doctis acute eruta, & id ipsum, quod adstruxi, egregie confirmantia, nunc, ne in nimium excrescant hae pagellae, libenter omitto. Etsi igitur fatendum omnino sit, Hebraeos, quos in Epistola Paulus compellat, intelligendos omnium primo esse Hierosolymitanos, nolim tamen id tam arctis limitibus circumscribere, ut alii credentes in Christum ex Hebraeis, qui in diversis Judaeae, sicuti & Syriae & Asiae minoris urbi-

* Hæc enim est vera vis vocis in græco Textu occurrentis ἀποκαθίστημι. Vide BVDAEI Commentarios lingvæ græcæ pag. 487. Edit. Paris. EDU, LEIGH, Criticam Sac, in h. V. & alios probatorum Lexicorum auctores.

urbibus domicilium habebant, & quibus in iisdem illis locis Apostolus Evangelium maximo cum fructu prædicaverat, hic excludantur. Magnum apud me pondus habet testimonium Petri Apostoli, Hebraeis his in memoriam revocantis literas, quas ad ipsos quondam Paulus scripserat 2. Pet. III. 15. 16. Quamobrem non invitatus subscribo iudicio quod in hac causa tulerunt doctissimi interpretes Gallici Berolinenses N. Testamenti, quodque in Prolegomenis eorum ad Epistolam ad Hebraeos p. 436. hunc in sensum legitur: *Credimus Epistolam hanc à Paulo perscriptam fuisse ad Hebraeos Hierosolymae & in Palaestina degentes. -- Sed & ita iudicamus, non cum his solis Apostolo scribenti negotium fuisse, verum cum omnibus generatim, quibus Evangelium prædicaverat, in Syria, & in Asia quoque minori, quosque revisere deinceps. Est igitur Epistola hac re ipsa encyclica, missa primo in Judaeam, sed deinde jussu Pauli cum ceteris quoque Hebraeis, apud quos Evangelium annuntiaverat, communicanda. Et profecto omnium hic aequaliter causa agebatur, omnium quam maxime intererat, rerum Epistola hac propositarum gravissima momenta, attenta mente volvere & revolvere, ac tenaci semper memoria complecti.*

§. VII. Ex iis, quae de Epistola Pauli ad Hebraeos disputavimus, sic jam satis constare potuit, quonam Paulus, Roma per Italiam iter faciens, contendere porro in animo habuerit. Nempe Hierosolymam cogitabat, volebat repetere Judaeam, ardebat desiderio revidendi beatos illos in Syria quoque & Asia coetus, quos aut per gratiam Dei plantaverat, aut labore indefesso, Deo incrementum benignissime concedente, irrigaverat, & qui nunc tempore afflictissimo, consolatione, adhortatione, & corroboracione in fide & pietate quam maxime indigebant. Si tamen B. CLEMENTEM ROMANVM, virum Apostolicum, & à temporibus Pauli non ita remotum,

Paulus ex Italia non transit in Hispaniam.

tum, audiamus, Apostolus noster discedens Roma, iter suum non in Orientem, sed vice versa in Occidentem, Hispaniam videlicet, direxit. Ita enim verba ejus in Epistola I. ad Corinthios §. V. accipiuntur, ubi de Paulo ait, quod ὅλον τὸν κόσμον περιήγειν τὸ τέμα τῆς δόσεως (ἤλθεν) mundum totum peragraverit, & ad terminum Occidentis venerit. Nam per terminum Occidentis designari Hispaniam, & res ipsa loquitur, & * veterem consensus declarat, qui auctoritate Clementis permoti, crediderunt, Hispaniam quoque laboribus & doctrina Pauli illustratam fuisse. Nec desunt, qui verba CLEMENTIS sensu adhuc laxiori & ampliori accipientes** Britanniae quoque insulam comprehendere hic velint. Sed quae de Britannia dicuntur, profecto omni prorsus non veritatis modo, sed & verosimilitudinis qualiscunque fundamento destituta sunt. Nam CLEMENS per terminum Occidentis, nihil quicquam nisi Hispaniam subinnuere voluit, quod omni procul dubio vir Sanctus sibi ab ipso Apostolo accepisse visus est, ut qui ad Romanos scripsisset c. XV. v. 24. Cum in Hispaniam proficisci cœpero, spero quod praeteriens videam vos, & vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruius fuero. & v. 25. 28. Nunc igitur proficiscar Hierosolyman, ut ibi sanctis ministerem. Er hoc cum perfecero --- per vos proficiscar in Hispaniam. Ex eo sic collegerat optimus CLEMENS, Paulum, qui re ipsa Hierosolymae fuisset, & postea Romam, quantumvis ligatus, pervenisset, e vinculis dimissum, deinceps

* Loca ipsorum citata & producta videri possunt in PEARSONI *Annalibus Paulinis* ad A. C. 63. CAVEI *Antiquitates Apostolicas* in vita Pauli c. VII. §. 7. p. 420. 421. Edit. germanicae, BARONI *Annalibus* ad A. C. LXI. num. II. III. &c.

** Horum loca producantur à GUILIELMO BURTONO in observationibus Anglicis ad Epistolam Clementis Londini A. 1647. editi num. XI. p. 54. 55. Adde VSSERII *Antiquitates Ecclesiarum Britannicarum* cap. I. & CAVEI *Antiquitates Apostolicas* --- loc. cit.

ceps cogitatorum & promissorum memorem in Hispaniam pedem promovisse. Et huic id crediderunt veteres reliqui. Verum in Epistola ad Hebraeos, scripta ab Apostolo brevi postquam Romanis valedixisset, nulla jam amplius Hispaniae mentio deprehenditur. Cogitationes Apostoli omnes tum in Hebraeos intentae erant & defixae, illos quam primum videre animus nunc unice gestiebat. Videor mihi ex Epistolae illius c. XIII. 19. veram Apostoli nostri mentem & intentionem sic colligere posse. Consilia, quae mente sua olim agitaverat, & rerum quas in emolumentum Ecclesiae peragere, intenderat, cursum, perturbaverant vincula, quae in Judaea ipsi injecta, & Romae continuata fuerant. Illum cursum interturbatum de novo exordiri, & res suas in pristinum statum restitui cupiebat, ideoque nihil ipsi jam prius aut potius erat, quam ut Hebraeis suis in Palaestina & Hierosolymae redderetur. Ceterum, ne quis mihi auctoritatem CEMENTIS, viri temporibus Paulinis proximi objicere possit, monebo paucis historiarum temporum, ab anno videlicet 63. 64. Christi, usque ad annum 120. propter persecutiones Judaeis in Palaestina, & Christianis ubique intentatas, atque dispersiones Christianorum multiplices, adeo obscuram & incertam esse, ut mirum non sit, Clementem rumore aliquo populari, sed falso, in erroris societatem pertractum fuisse.

§. VIII. PEARSONVS, cujus accuratiori & judiciosi observationibus me multum debere, ultro & libenter fateor, auctoritate veterum inductus, Paulum ex Italia in Hispaniam deduxit quidem, sed moram ejus in istis oris non nisi brevem agnoscit. Nam concipit, eodem anno, Christi 63, Paulum Romae & vinctum fuisse, & vinculis solutum, & in Italiam secessisse, & deinde in Hispaniam profectum esse, ac ultimo in Cretam navigasse.

Ex Italia Paulus videtur delatus esse in Cretam, & exinde in Judaeam.

Haec enim in Annalibus ejus, actis anni 63. finem imponunt. *Paulus navigat in Cretam.* Postremum hoc veritati & genuino ordini actorum Pauli prorsus consentaneum esse opinor. Id largiuntur omnes, Paulum aliquando profectionem in Cretam instituisse, & in laudibus ejus hanc quoque ponendam esse, quod florentem illam Insulam salutari Evangelii luce primus imbuerit. De eo enim testatur ipse ad Titum I. 5. *Ejus rei gratia te in Creta relinqui, ut, quae adhuc deerant, perficeres, & in urbibus Presbyteros ordinares.* Itaque Paulus in Creta Ecclesias Christo Domino colligere coeperat, & operis tam salutaris atque gloriosi consummationem, Tito suo demandaverat. Qui hoc contigisse ante vincula Pauli Romana priora hariolantur, conjecturis meris & puris indulgent, quae probabilitatis nihil habent, & se in difficultates conjiciunt, ex quibus extricare se non possunt. Lucas in Actis, profectionis Paulinae in Cretam institutae, & verae religionis illic plantatae, quod tamen operae pretium ferebat, nullam prorsus mentionem injecit. Et ordo quoque rerum à Paulo gestarum, quem Lucas describit, talis est, ut cum hac ejus profectione in Cretam, & cum ejusdem hiematione Nicopolitana, de qua ad Tit. III. 12. amice conciliari nequeat. Sed omnia bene habebunt, & nulla ne vel levissima quidem superesse poterit difficultas, si Acta Pauli Cretica, inter vincula ejus Romana priora atque posteriora intermedia locemus. Cum Paulus ex Palaestina vincetus navi in Italiam veheretur, in unum alterumve Cretae portum appulit, & si per ipsum stetisset, in illa Insula tum hybernasset, id quod tamen à Centurione, in cujus custodia erat, impetrare non potuit Act. XXVII. 7. 8. & c. Quoniam vero, uti dicebam, in uno alterove portu moram aliquam fecerat, atque tum forte inaudiverat, quanta pace & libertate Judaei illic locorum fruerentur, Tit. I.

10. intellexit facile, sibi, aut potius Evangelio, in In-
sula illa uberem messem paratam esse, cujus memoriam,
uti erat semper gloriae Dei & salutis hominum promo-
vendae cupidissimus, animo suo excidere passus utique
non est. Credibile est, Apostolum nostrum, intensis-
simo mentis desiderio ex Italia ad Hebraeos suos festi-
nantem, eandem tenuisse viam, quam ex Judaea in Ita-
liam profecturus, emensus jam erat, adeoque in reditu
similiter in Cretam appulisse, & forte ibi hiemem nego-
tio, quod meditabatur, salutari, impendisse. Aut si
cursu non interrupto, tum quidem recta in Palaestinam
delatus est, facile ipsi postea erat, ex Palaestina aut
Syria in Cretam excurrere, ut mente olim conceptum
pium & gloriosum opus in actum tandem deduceret.
Ubi relicto in universum Oriente, per Graeciam Paulus
in Italiam reverti voluit, alia plane via usus est, quod
sequentia planum facient. Non commodius igitur,
Actis Paulo & Titi Creticis, quam id quod diximus, as-
signari poterit tempus. A. C. videlicet 63. vel 64.

§. IX. Inter tot molestos quidem, sed & auspiciatos *A. C. 64.*
labores, à Paulo in ornamentum & incrementum rei *Cetus Ec-*
Christianae omnis, in commodum & aedificationem tot *clesiarum in*
Ecclesiarum, ad corroborationem & consolationem tot pi- *Palaestina,*
orum hominum, Romae, in Italia, in Creta, & forte etiam *Syria, & A-*
in Judaea, exantlatos, transactus est annus 63. aerae vul- *sia minori*
garis Christianae. *invisi.* Qui jam sequitur annus 64. multo
magis turbulentus, rebusque tum Hebraeorum in Ju-
daea, tum Christianorum, Romae, in Italia, &, quod
incredibile non est, in imperio Romano quaquaversum,
tristis vehementer & flebilis extitit. Nam quod ad
Judaeos attinet, illi, durante adhuc pacis nomine &
aliquali specie, mala belli pene omnia & acerbissima
quidem haecenus pertulerant. Tanta iniquitate, tam
indignis modis, à Procuratoribus Romanis erant oppressi
&

& veluti exhausti, tot caedes, rapinas & consimilia mala, sicariorum crudelis ferocitas ubique per totam regionem post se traxerat, in tot angustias furor Zelotarum in populo, & deploranda dissidia intestina, totam Rempl. Judaicam conjecerant. Omnibus his malis cumulum ultimum adjecit Gessius Florus, Albino Procuratori Romano, hoc ipso anno Successor datus, de quo TACITVS Histor. Lib. V. c. 10. *Duravit patientia Judaeis usque ad Gessium Florum Procuratorem. Sub eo bellum orrum.* Ab hoc tempore itaque, in Judæa omnia tumultus respirabant & bellum, quod biennio fere post in apertam flammam erupit. Haud laetae magis & pacatae erant res Christianorum, adversus quos eodem illo anno, Romae persecutionem atrocem auspicatus erat Nero, quod sane inimicis ipsorum, ubique terrarum, quidvis adversus eos audendi, & animum & facultates addidit. Quid temporibus adeo miseris, quæ, si quodquam aliud, diligentia, patientia, fidelitate & Zelo magni nostri Apostoli indigebant, egerit, non tam ex Scriptis ipsius certo scimus, quam potius probabili ratione conjicimus. Ex Epistola ad Hebraeos c. XIII. 23. intelleximus, animum fuisse Paulo, fratres suos, Hierosolymae viventes; sed & per Judaeam totam, Syriam, Asiamque minorem dispersos, comite Timotheo revisere. Dubio vix locus est, quin consilium istud, currente anno 64. ex animi sententia perfecit, animosque credentium in Judaea, multa ac vehementi anxietate & sollicitudine afflictos, ad pie in Christo vivendum, & ad fortiter quaevis propter nomen ejus patiendum, omni mentis contentione & affectu adhortatus fuerit. Quod qua ratione aggressus fuerit, ex Epistola ejus ad Hebraeos non inaniter colligimus. Ex Palaestina & Syria, de quo non magis dubitare licet, transit ad Hebraeos in Asia minori degentes, revidit cœtus, quos olim tanto cum fructu in do-
etri-

Strina pietatis salutari erudierat, salutavit quoque Colossenses, sibi de facie haecenus non cognitos, sed quorum tamen videndorum & desiderio & spe certa ab aliquo tempore tenebatur, quod testatus fuerat Philemoni Ecclesiae Colossensis Episcopo. Philem. 22. Et his omnibus peractis, Ephesum perrexit, ut post salutatum illic carissimum sibi Ecclesiae Ephesinae cœtum, iter suum in Graeciam persequeretur.

§. X. Qui miserandam infelicitum horum temporum conditionem recte perspectam habet, mihi non gravate largietur, Paulo, vastas illas Judæae, Syriae & Asiae minoris, Provincias peragranti, & Ecclesias Christiani nominis numerosas in his Provinciis paterno & Apostolico affectu, lustranti, tantum ubique negotiorum, occupationum, & curarum objectum fuisse, ut minus quam unius anni spatium obambulationi isti vix assignari queat. Concedendum itaque erit, Paulum sanctae hujus peregrinationis curriculum absolvisse exeunte anno 64. aut ineunte 65. quo cum Timotheo suo Ephesum pervenit. Obtigit itaque Paulo exoptata illa felicitas, cujus spem, ante septem annos, cum Presbyteris Ephesinis Mileti valedixisset, plane abjecerat, ut carissimos suos Ephesinos, quos tot laboribus & doloribus Christo Domino parturiverat, quosque tanta cura & industria in doctrina fidei & pietatis enutriverat, revidere, & sese cum illis in Domino oblectare potuerit. Verum tamen sanctum hoc Pauli in Domino gaudium permultis cogitationibus molestis & sollicitudinibus non mediocriter temperatum fuisse, facile intelliget, quisquis praedictiones Pauli de statu Ephesiorum Act. XX. 29. 30. cum epistola illius postea ad eosdem conscripta & duabus ad Timotheum Ephesi degentem directis, accurate contulerit. Consideranti haec obscurum esse non poterit, quantum jam illo tempore infelicis Zizaniae tri-

*Paulus A.C.
65. pervenit
Ephesum, &
post moram
aliquam, il-
lic Timothe-
um reliquit.*

tico genuino & laeto inter Ephesios admixtum, & quantum paleae foeni ac stipulae, fundamento solido, ab Apostolo illic laboriosissime posito, superinductum jam fuerit. Itaque res haec tanti ponderis, in qua salus non tantum Ecclesiae tam illustris Ephesinae, verum & multarum aliarum, quam maxime vertebatur, novos utique Pauli indefessosque labores, nova certamina, novas curas & sollicitudines, novas & concatenatas vigilias, multumque temporis sibi deposcit. Quis credat, Apostolum hoc omne aut necessitatibus urgentissimis Ecclesiae Ephesinae, aut intensissimo suo in eam affectui denegare vel voluisse vel potuisse? Liquet certe ex 1. Tim. l. 19. 18. eum, in Ecclesia Ephesina, ut aliis terrorem incuteret, in haereticis quibusdam maledicentiae & pertinaciae invictae, Hymenaeo & Alexandro, actum auctoritatis & severae disciplinae Apostolicae exercuisse, quamquam dubitari possit, utrum id a Paulo Ephesi praesente, an vero absente postea in Macedonia factum fuerit. Vid. §. XIV. Insumsit igitur & hic partem temporis non ignobilem, quinimo, postquam, rerum necessitate id exigente, Epheso in Macedoniam discessisset, amori tamen suo in gregem sibi adeo carum tenerimo, usque adeo resistere non potuit, ut priusquam oras has in universum relinqueret, iterato adhuc Ephesios suos reviseret, ultimumque vale illis tum diceret, quod in sequentibus docebitur. Interea cum Paulo nunc pes Epheso aliorum esset promovendus, cavit tamen, ne ex discessu suo Ecclesia aliquid pateretur detrimenti, ideoque Timotheum suum illic permanere jusfit, uti non ita pridem ante Titum in Creta, qui res omnes auctoritate sua ad pristinum ordinis, pacis, & aedificationis statum reduceret, maluitque ipse suavi contubernio tam cari & sancti capitis carere, quam Ephesios suos consilio & auxilio tanti viri, tempore perdifficili, orbare. Ea de

de re Apostolus ipse ad Timotheum sic scribit: *Rogavi te, ut remaneres Ephesi, cum irem in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent &c.* 1. Tim. I. 3. Haec enim factis docent, Paulum, relictis Hebraeis suis, Colossensibus, ceterisque Asianis, pervenisse Ephesum, ibique affatim negotiorum reperisse, quæ, cum diutius illic manere non posset, perficienda concredidit Timotheo. Epistolam vero hanc ad Timotheum, ista respicere, de quibus nunc loquimur, tempora, mox liquido probabitur.

§. XI. Quia de rebus Ecclesiae Ephesinae hujus temporis aliquid delibavi, exponere mihi liceat, quae ista meditanti in mentem venerunt. Et primo quidem observasse non injucundum erit, laboribus Pauli, qui Ecclesiam Ephesinam tanto studio plantaverat, & tam sollicita industria & ipse & per alios continuo veluti irrigaverat, Deum quoque benedictionem uberrimam, & laetissimum incrementum addidisse. Etenim cum sub ultima Pauli tempora, in illustrem illam Ecclesiam, lupi rapaces. Pseudo-prophetae, doctores mendaciorum & errorum furtim se insinuassent, ac fidei piorum, & puritati cognitionis eorum insidias struxissent vehementer metuendas, curis tamen & vigiliis Pauli atque Timothei effectum tandem est, ut malum tantum feliciter cum ipsa radice evelleretur, & fidei restitudo illibata conservaretur, cujus rei testem habemus JOHANNEM Apostolum Apocal. II. 2. 3. 6. & IGNATIVM Antiochenum, a temporibus Johannis non ita remotum, cujus *Epistola ad Ephesios* immortale quoddam genuinae ipsorum fidei & verae pietatis Monumentum censa est. Si porro acta Pauli & Timothei Ephesina accurate ab omni parte verso, aliter quam sic statuere non possum, Johannem Apostolum, nullas adhucdum illo

De rebus Ephesinis illius temporis quaedam observantur

tempore Ephesi, & in Ecclesiis Asianis, obiisse Doctoris partes, quod eum postea fecisse certissimum est. Aliis rationibus id ipsum docte & egregie probavit B.LAMPUS in Prolegom. ad Johannem L.I. c.III. §.7.9.10. quibus id, quod hic proferimus argumentum, novum pondus adjicit. Quid quaeso opus fuisset Paulo, ut discedens Epheso, propter infelicitatem & difficultatem illorum temporum, Timotheum post se relinqueret, seque confortio ejus suavissimo ipse privaret, si aut Ephesi, aut in vicina adfuisset Johannes? An non tanta erat magni illius Apostoli & sapientia & auctoritas, ut malis, quae Ecclesiam Ephesinam turbabant, medelam idoneam parare potuisset? Praeterea in duabus Epistolis, quas Paulus ad Timotheum perscripsit, dum is hæreret Ephesi, nullam omnino Johannis mentionem fieri videmus, & id ab Apostolo, qui in salutandis fratribus & amicis usque adeo diligens & prolixus est. Salutem fane nominatim Ephesiis quibusdam dicit 2. Tim.IV. 19. at de Johanne altum semper & pertinax silentium. Idem illud ex Epistola ad Ephesios luculentissime confirmatur, de qua suo loco. Quid an non hoc indicio luculento est, Johannem tum ab iis regionibus etiamnum abfuisse?

Eodem anno 65. Paulus in Macedoniam proficiscitur

§. XII. In eundem A. C. 65. videtur mihi profectio Pauli Macedonica conjicienda esse. Nam Epheso relicta, quod vidimus §. X. trajecit in Macedoniam, haud dubie eo animo, ut Ecclesias in illa Provincia, studio suo Christo Jesu collectas, amplissimas & florentissimas, Philippensem, Thessalonicensem, Beroeensem, aliasque adiret, ac verbi Divini virtute potenti recrearet. Philippensibus, qui per delegatum suum Epaphroditum eum Romae salutaverant, & munificentia sua refocil-

focillaverant, multa cum tenerrimi amoris demonstratione id promiserat Phil. I. 8. 25. II. 24. Potestate igitur nunc sibi facta plenissima, fidem datam liberavit, suoque & illorum desiderio mutuo satisfacit. Quamvis autem fatendum omnino sit, Paulum Philippenses, optime, si quiquam alii, de se meritos, affectu prorsus singulari profecutum fuisse, nemo idcirco alios in Macedonia fidelium greges exclusit, quippe quos omnes Christo Domino per Evangelium pepererat, quos amore paterno & cura Apostolica aluerat ac foverat, & qui omnes opem ejus & tutelam pastorem flagitabant. Quod uni promisit, id omnibus servavit atque praestitit. Ceterum quando Paulus Epheso abiens, cursum in Macedoniam direxit, omnino credibile est, eum & nunc eo itinere perrexisse, quod semper servare solitus est, quoties ex Asia in Macedoniam, aut ex Macedonia in Asiam trajicere voluit. Epheso nempe Troadem petiit, & Troade in oppositam Macedoniam solvit. Vide Actor. XVI. 11. 12. XX. 4. 6. Quod eo tantum moneo, ne quis suspicetur, Paulum nunc forte iter in Cretam suscepisse, de quo §. VIII.

§. XIII. In Macedonia, quod multa suadent, Apostolus noster Anno hoc 65. primam ad Timotheum Epistolam perscripsit. Nam in ea loquitur de itinere suo Epheso in Macedoniam suscepto, & Timotheo Ephesi relicto 1. Tim. I. 3. ut de re nuper gesta, quod bene monet LVD. CAPPELLVS in *historia Apostolica illustrata* p. 74. et si ab illa ratione temporum, quam hic in eo, vehementer discrepet. Censet namque, Epistolam 1. ad Timotheum, scriptam fuisse multo ante priora Pauli vincula Romana, cui sententiae applaudunt etiam SALMASIUS in Apparatu ad Primatum Papae p. 38. 41. & magnus Scri-

A. C. 65.
scripta est
Epistola 1.
ad Timotheum e Macedonia,

Scripturae interpres, COCCEJVS; sed reclamante a-
 pertissime genuina historia Apostolica. Ex Epistolae
 enim 1. ad Timotheum loco cit. intelligitur, Paulum eo
 tempore Epheso petiisse Macedoniam, Timotheo post se
 relicto, quod in nullum tempus, vinculis Romanis pri-
 us congruere posse, jam dudum vere & recte observa-
 vit BEZA ad 1. Tim. I, 3. idque multis docte & prorsus
 invicte probavit * PEARSONVS Dissertat. I. de primis Epi-
 scopis Romanis cap. IX. in Opp. posthumis p. 75. 76. Omnia
 nos jubent cogitare de tempore aliquo, quod vincula
 Pauli Romana priora infecutum est. Potest etiam hoc
 non immerito urgeri, Paulo, cum Presbyteris Ephesinis
 Mileti valediceret, nondum aliquid de doctoribus erro-
 rum & mendaciorum in ipsorum cœtu cognitum fuisse;
 sed eum hac de re loqui, ut aliquanto post futura, Act.
 XX. 29. 30. 31. At vero in Epistolis scriptis ad Timothe-
 um, testatur Apostolus, adesse jam lupos illos rapaces,
 optimo Ephesiorum cœtui valde pertimescendos, adver-
 sus quos omni prudentia, omni studio, industria, & vi-
 gilantia, Timotheo decertandum sit. Igitur Episto-
 lam ad Timotheum, etiam priorem, compluribus annis,
 eo tempore, quod volunt viri eruditi, posteriorem esse,
 consequitur. Denique & hoc animadversione dignum
 est, Epistolam ad Timotheum utramque, in eodem fe-
 re versari argumento, ut nempe ille edoceatur, quomo-
 do munere Doctoris Apostolici, ad tempus sibi in Eccle-
 sia Ephesina concredito, ad gloriam Dei, & veram Ec-
 clesiae illius salutem rite fungi deberet. Luculenter
 apparet, Timotheum toto illo temporis intervallo, con-
 stanter haesisse Ephesi, gubernationi illius Ecclesiae &
 vi-

* Consuli hic etiam potest Interpretum N. Testamenti Gallicorum
 Berolinensium Praefatio in 1. Epist. ad Timotheum p. 348.

cinarum, ex voluntate ac mandato Pauli unice intantum, neque interea labores Evangelicos alios in se suscepisse. Jam quid quaeso ex eo sequi necesse est? CAPPELLVS Epist. 1. ad Timotheum conjicit in an. 52. & posteriorem in an. 64. nam huic anno illigat quoque martyrium Pauli, quod brevi tantum praecessit Epistola ad Timotheum scripta posterior. Quod si vero stemus calculis PEARSONI, quos ego hic semper fere sequor, mors Pauli, adeoque 2. ad Timotheum Epistola protrahenda erit ad an. 68. Interceperunt igitur inter scriptam Epistolam utramque anni plus minus sedecim, quale longum intervallum, res in utraque Epistola pertractatae, saepius eadem plane, nullo modo admittunt. Dicendum praeterea esset, Timotheum ab anno 52. usque ad 64. vel 68. constanter Ephesi haesisse, neque ab urbe illa discessisse, quod totum ordinem historiae Apostolicae, vel ex ipsius CAPPELLI sententia, immane quantum conturbaret. Quocunque igitur te veritas, fatendum semper ultimo erit, scriptam esse priorem ad Timotheum Epistolam, tempore inter vincula Pauli Romana, priora & posteriora, intermedio.

§. XIV. Cum Paulus, comite Timotheo, ad Ephesios, Paulus o Macedoniae Ephefum vocat. post vincula sua Romana pervenisset, intellexit non sine gravi dolore, in caetu ipsorum, ex quo eum non viderat, multa in deterius fuisse mutata. Intruserant se in caetum, disciplina optima imbutum & formatum, homines, qui neglecta solida religionis & pietatis cognitione, animum suum adjecerant ad quaestiones argutas & subtiles, sed inanes, ad pugnas de vocibus, & disputatiunculas aridas, e scholis infeliciter in Ecclesiam tractas, studioque hoc vano atque inutili aliorum men-

mentes quoque inflammare cupiebant, 1. Ep. I. 4. 6. IV. 7. VI. 4. 5. 2. Ep. II. 14. 23. III. 7. Erant qui ab ipso veritatis tramite longius recederent, & castam divinae religionis doctrinam turpiter incrustarent, 1. Tim. I. 3. VI. 3. 2. Tim. IV. 3. 4. Ne deerant quidem, qui errores capitales, ipsum sanctissimae fidei & spei nostrae fundamentum labefactantes, sine verecundia spargerent, 1. Tim. I. 19. IV. 1. 2. 2. Tim. II. 18. ut nihil jam dicam de pietatis vero studio & jugi exercitio, quod passim à multis jam tum vilipendi coepisse, Epistolae hae plus satis declarant, quo factum est, ut apud nonnullos excellentissimae religionis contentus oriretur, & horum quidam a salutari fide re ipsa deficerent. 1. Tim. V. 15. VI. 10. 2. Tim. IV. 10. Equidem plerique, sordibus hujusmodi commaculati, praesente Apostolo, auctoritatem ejus reveriti, crimina sua & dedecora callide dissimulabant, & impietatis semina, nonnisi clanculum spargebant; ast reperiebantur tamen, qui omni pudore conculcato, honorisque Apostolo debiti plane immemores, Paulo aequae ac Timotheo palam in faciem obniterentur, & temeritate incredibili ipsos non minus, quam doctrinam eorum vocibus blasphemis incessare non vererentur. Eos inter Paulus numerat *Hymenaeum & Alexandrum* 1. Tim. I. 20. 2. Tim. IV. 14. & priori loco testatur, se eos *Saranae* tradidisse, ut nempe afflictione hac corporali valde molesta, extra ordinem à Deo immissa, fracti & contriti, ad frugem bonam se reciperent. Crediderim, Paulum severum hunc disciplinae Apostolicae actum, in hominibus pertinaciae invictae, non Ephesi praesentem, verum postea in Macedonia absentem exercuisse, & ideo nunc demum eade re Timotheum certiorum reddere, quale quid adversus aliquem e coetu Corinthiorum olim quoque statuerat

rat. 1. Cor. V. 3. 4. 5. Et his quidem de causis, Apostolus noster diutius utique libenter apud Ephesios permanens fuisse, ut scandala omnia sublata, & cuncta in pristinum statum restituta, oculis suis videret, nisi ipsum negotia ponderis non minoris in Macedonia vocassent. Non tamen tum abiens, Ephesiis suis vale ultimum dicere sustinuit. Quamvis enim discens in Macedoniam, loco suo, Timotheum, plena auctoritate instructum, ipsis reliquisset, redire tamen ad eos e Macedonia decreverat. Timotheo suo istud promittit in prima Epistola III. 14. *Spero, me quanto citius ad Te venturum esse, & IV. 13. Insiste lectioni, adhorrationi, doctrinae, donec veniam.* Et respondisse etiam cogitatis huiusmodi Apostoli atque promissis eventum, non est, quod dubitem, cum in posteriori ad Timotheum Epistola, Romae in vinculis novissimis scripta, vestigia illius rei non obscura invenire liceat. Eo libenter retulerim, quod c. I. v. 4. scribit: *Cupio te videre, memor lachrymarum tuarum, ut gaudio implear.* Quae illae lachrymae hic cogitari possunt, nisi quas optimus Timotheus fudit, in ultimis Pauli sui amplexibus, cum is iter adeo longinquum & periculosum in Italiam susciperet, & quarum nunc Paulus de Timotheo cogitans, non poterat non meminisse. Et viae quoque, quam tum Paulus, Epheso in Graeciam delatus, tenuit, luculenta designatio occurrit c. IV. ubi v. 13. *Penulam, inquit, vel thecam librariam, quam reliqui Troade (Vide §. XII.) veniens affer tecum*

cum. & v. 20. Trophinum autem reliqui infernum Mileri.
Confer Act. XX. 17.

Inter haec igitur, A. C. 65. existimaverim fuisse exactum. Quid annis sequentibus molitus fuerit magnus Apostolus, & quae ipsi ad mortem usque evenerint, Dissertationi de eodem argumento proxima referre cogor.

155556

AB 155 556

X2613330

ULB Halle
008 342 946

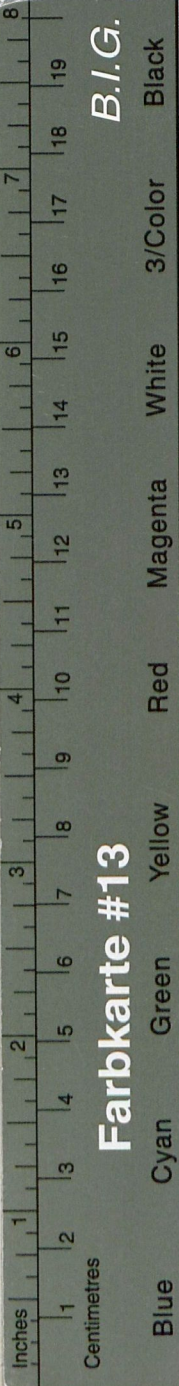
3

l

B.I.G.

Farbkarte #13

25

D. B. V.
DE
S PAULI APO-
BORIBUS à B.
PRÆTERMISSIS
SERTATIO I.

QVAM
TATORII MODERATOR
ERNESTUS
BLONSKI
D. ET PROF. P. ORDIN.

ET
ESPONDENS
ANVS COCHIVS
felda - Westphalus
St. et St. R. A.
UBLICO SUBMITTENT
April. MDCC XLVI. 246
COQVE CONSVETIS

FURTI ad VIADRUM
ARTINI HYBNERI.

13. 25.

